

John R. W. Stott

Galateni

Comentariu expozitiv

Traducere de George Verzea

Cuprins

Lista principalelor abrevieri	7
Prefață	9
<i>Galateni 1:1–5</i>	
1. Autoritatea și Evanghelia apostolului Pavel	11
<i>Galateni 1:6–10</i>	
2. Învățătorii falși și galatenii necredincioși	21
<i>Galateni 1:11–24</i>	
3. Originile Evangheliei lui Pavel	29
<i>Galateni 2:1–10</i>	
4. O singură Evanghelie	39
<i>Galateni 2:11–16</i>	
5. Pavel îl înfruntă pe Petru în Antiohia	49
<i>Galateni 2:15–21</i>	
6. Îndreptățire doar prin credință	59
<i>Galateni 3:1–9</i>	
7. Nechibzuința galatenilor	69
<i>Galateni 3:10–14</i>	
8. Alternativa – credință sau fapte	77
<i>Galateni 3:15–22</i>	
9. Avraam, Moise și Hristos	85
<i>Galateni 3:23–29</i>	
10. Sub Lege și în Hristos	95

<i>Galateni 4:1–11</i>	
11. Odinioară robi, dar acum fi	103
<i>Galateni 4:12–20</i>	
12. Relația dintre Pavel și galateni	111
<i>Galateni 4:21–31a</i>	
13. Isaac și Ismael	121
<i>Galateni 4:31b–5:12</i>	
14. Religia falsă și religia adevărată	131
<i>Galateni 5:13–15</i>	
15. Natura libertății creștine	139
<i>Galateni 5:16–25</i>	
16. Carnea și Duhul	145
<i>Galateni 5:26–6:5</i>	
17. Relații creștine reciproce	157
<i>Galateni 6:6–10</i>	
18. Semănatul și seceratul	167
<i>Galateni 6:11–18</i>	
19. Esența religiei creștine	177
O privire retrospectivă asupra epistolei	187

Prefață

Materialul din următoarele capitole a fost expus în douăzeci de predici ținute în cadrul întâlnirilor de seară ale Bisericii All Souls, Langham Place, Londra, între octombrie 1965 și iulie 1966. Imboldul pentru realizarea acestei serii de comentarii îl datorez în mare parte încurajărilor prietenului și colegului meu Robert Howarth.

Predicarea expositivă este importantă atât pentru auditoriu, cât și pentru predicator. Ea te face să te concentrezi și asupra pasajelor mai dificile, pe care ai fi tentat să le neglijezi. De asemenea, ea reduce la minimum pericolul interpretării și aplicării greșite, deoarece impune studiul fiecărui text în contextul său și-ți permite să obții o imagine echilibrată a întregului.

Sunt recunoscător editorilor pentru ajutorul pe care mi l-au dat în pregătirea manuscrisului pentru tipărire. Transformarea textului de predică într-un text literar (sau cel puțin semi-literar) este o procedură obositoare și chiar dureroasă. M-am străduit să elimin cele mai multe dintre repetițiile și adresările directe „eu, voi”, care sunt adecvate pentru predică, dar extrem de obositoare în scris. Dacă au rămas anumite repetiții sau expresii colocviale îl rog pe cititor să mă ierte; am considerat că nu este corect să ascund în întregime forma în care acest material a apărut prima dată.

Mai mult chiar, un stil popular este probabil mai potrivit pentru aceste studii, care sunt niște expuneri accesibile nespecialiștilor. Deși în timpul

pregătirii predicilor am căutat să acord timp pentru elucidarea textului, atât prin consultarea comentariilor și lexicoanelor, cât și prin meditație în rugăciune, totuși această carte nu are pretențiile unei exegeze savante. De exemplu, atunci când comentatorii n-au fost de acord în interpretările lor, am considerat că este corect să-mi formez propria părere și doar uneori am prelucrat diversele variante. Preocuparea pentru detaliile exegezei poate constitui o distragere a atenției cititorului, care ar trebui să înțeleagă și să-și însușească mesajul epistolei.

Acest mesaj este uimitor de relevant pentru situația actuală din biserică. Apostolul se ocupă în Galateni de probleme care nu au dispărut; căci, dimpotrivă, principiile din spatele lor au încă o importanță vitală. Cred că aceasta este cea mai puternică și mai durabilă impresie pe care studiul epistolei a imprimat-o în mintea mea. În lunile în care am ținut această serie de predici continuam să-mi spun cam așa: „Iată cum noi, membrii unei biserici relativ sofisticate din Londra secolului XX, ne dăruim săptămână de săptămână studiului sistematic al unei scurte scrisori, datorate unui iudeu creștin, mai mult sau mai puțin cunoscut, trimisă în primul secol unei biserici obscure, pierdută undeva în munții Galatiei.” Extraordinar! Există oare vreun alt document antic care ar putea suscita în generația noastră o asemenea atenție, a atâtor oameni, pe o perioadă atât de întinsă? Eu cred că nu, cu excepția altor documente biblice. Studiul m-a convins mai profund ca niciodată de realitatea inspirației divine și deci de autoritatea și relevanța permanentă a Scripturilor.

Galateni 1:1-5

1. Autoritatea și Evanghelia apostolului Pavel

Pavel, apostol nu de la oameni, nici printr-un om, ci prin Isus Hristos și prin Dumnezeu Tatăl, care L-a înviat din morți, și toți frații care sunt împreună cu mine, către bisericile Galatiei: Har și pace vouă de la Dumnezeu Tatăl și de la Domnul nostru Isus Hristos! El S-a dat pe Sine Însuși pentru păcatele noastre, ca să ne smulgă din acest veac rău, după voia Dumnezeului nostru și Tatăl. A Lui să fie slava în vecii vecilor! Amin.

În decursul celor aproximativ treizeci de ani care au trecut de la convertirea sa pe drumul Damascului până la întemnițarea sa la Roma, apostolul Pavel a călătorit mult în Imperiu ca ambasador al lui Isus Hristos. În cele trei celebre călătorii misionare ale sale, el a predicat Evanghelia și a plantat biserici în provinciile Galatiei, Asiei, Macedoniei (Grecia de Nord) și Ahaiei (Grecia de Sud). Mai mult, vizitele sale au fost urmate de scrisori, prin care Pavel a îndrumat bisericile pe care le înființase.

Una dintre aceste scrisori, despre care mulți cred că ar fi cea mai timpurie (aproximativ anul 48 sau 49 d.H.), este Epistola către galateni. Ea este adresată *bisericilor Galatiei* (v. 2). Există dispute între teologi în ceea ce privește semnificația cuvântului „Galatia”, dar pentru detalii privitoare la acest lucru trebuie să consultați comentariile biblice. În ceea ce mă privește, eu cred că Galatia se referă la partea de sud a provinciei și, în particular, la cele cinci orașe: Antiohia, Pisidia, Iconia, Listra și Derbe,

pe care Pavel le-a evanghelizat în prima sa călătorie misionară. Puteți citi despre aceste lucruri în Faptele apostolilor 13 și 14.

În fiecare oraș exista acum o biserică. Este un fapt recunoscut în Noul Testament, că ceea ce se numește „Biserica lui Dumnezeu” (Gal. 1:13), Biserica universală, este împărțită în „biserici” locale. Nu în confesiuni, ci în adunări. *New English Bible* traduce expresia din versetul 2 „către adunările creștine din Galatia”. Mai mult, aceste biserici erau grupate după considerente politice și geografice. Un astfel de grup de biserici poate fi descris fie printr-un plural (de exemplu: „Bisericile Galatiei”, „Bisericilor... în Iudeea”, Gal. 1:2 și 22), fie printr-un substantiv colectiv la singular (exemplu „Ahaia” în 2 Cor. 9:2). Folosirea acestor termeni poate constitui o bază biblică pentru conceptul de biserică regională sau federația bisericilor locale dintr-o anumită zonă.

Deja, în primul paragraf al scrisorii sale către galateni, Pavel atinge cele două teme la care va reveni în mod constant: apostolia sa și Evanghelia sa. În lumea antică toate scrisorile începeau cu numele autorului, urmat de cel al destinatarului și de un salut sau un mesaj. În Epistola către galateni, Pavel scrie de la început pe larg, insistând atât asupra credibilității sale ca autor, cât și asupra mesajului său. Introducerea scrisorii lui este mai amplă decât se obișnuia atunci și mai amplă decât în alte epistole pauline. Și are suficiente motive să procedeze astfel.

Bisericile pe care le întemeiasă în orașele din Galatia fuseseră tulburate, după vizita sa, de învățători falși. Aceștia au atacat cu furie autoritatea și Evanghelia lui Pavel. Ei au contrazis Evanghelia sa, a îndreptăririi doar prin har, doar prin credință, insistând că mai e nevoie și de altceva pe lângă credința în Hristos. „Trebuie să vă tăiați împrejur”, spuneau ei, „și să țineți toată legea lui Moise” (vezi Fapte 15:1, 5). Subminând astfel Evanghelia lui Pavel, ei au recurs apoi la subminarea autorității lui. „Cine este, la urma urmelor, acest individ, Pavel?” întrebau ei cu dispreț. „În mod sigur nu este unul dintre cei doisprezece apostoli ai lui Isus. Și, din câte știm noi, nu a primit nicio autoritate de la nimeni. Este pur și simplu un impostor care s-a autointitulat apostol.”

Pavel sesizează pericolul acestui dublu atac, așa încât se lansează, chiar de la începutul epistolei, în afirmarea autorității sale apostolice și a Evangheliei harului. El va dezvolta aceste teme mai târziu în epistolă, dar observați cum începe: *Pavel, un apostol* (nu un impostor)... *Har vouă*. Acești doi termeni – „apostol” și „har” – erau cuvinte pline

de semnificație în acea situație și, dacă le înțelegem sensul, am înțeles de fapt cele două subiecte principale ale Epistolei către galateni.

1. Autoritatea lui Pavel (v. 1, 2)

Pavel, apostol nu de la oameni, nici printr-un om, ci prin Isus Hristos și prin Dumnezeu Tatăl, care L-a înviat din morți, și toți frații care sunt împreună cu mine, către bisericile Galatiei. Pavel își revendică chiar titlul pe care i-l contestau învățătorii falși. El era un apostol, un apostol al lui Isus Hristos. Termenul avea deja o conotație precisă: „Pentru iudei cuvântul era bine definit; el se referea la un mesager special, cu un statut special, care se bucura de o autoritate și o trimitere, venind de la o persoană mai înaltă decât el însuși.”¹

Acesta este titlul pe care Isus l-a folosit pentru reprezentanții și delegații Săi speciali. Din mulțimea ucenicilor El a ales doisprezece, i-a numit „apostoli” și i-a trimis să predice (Luca 6:13, Mc. 3:14). Astfel, ei au fost aleși în mod personal, chemați și trimiși de Isus Hristos și autorizați să-i învețe pe oameni în Numele Său. Dovezile nou-testamentare stabilesc cu claritate că acest grup a fost restrâns și unic. Cuvântul „apostol” nu era un termen general, ce se putea aplica oricărui creștin, precum cuvintele „credincios”, „sfânt” sau „frate”. Era un termen special, rezervat pentru cei doisprezece și pentru încă unul sau doi pe care Hristos Cel înviat i-a numit în mod personal. De aceea nu poate exista o succesiune apostolică, ci doar o loialitate față de învățăturile apostolice ale Noului Testament. Apostolii nu au avut succesori. Dată fiind natura apostoliei, nimeni nu putea să le urmeze, deoarece ei au fost unici.

Pavel susținea că aparține tocmai acestei companii selecte a apostolilor. Noi trebuie să ne obișnuim să-i spunem „apostolul Pavel”, și nu „sfântul Pavel”, deoarece orice creștin este un sfânt, în limbajul Noului Testament, dar niciunul nu este azi un apostol. Observați cât de clar face distincția între el și alți creștini care erau cu el în vremea scrierii epistolei. El îi numește, în versetul 2, *toți frații care sunt împreună cu mine*. El este fericit să-i asocieze cu sine în situația aceea, dar se așază, fără rețineri, pe sine pe locul întâi și își acordă un titlu pe care nu li-l acordă și lor. Ei sunt toți „frați”, numai el este între ei „apostol”.

¹ Cole, p. 31.

El nu ne lasă în neclaritate în ceea ce privește natura apostoliei sale. În alte epistole el se mulțumește să se descrie pe sine ca fiind „chemat să fie apostol” (Rom. 1:1) sau „chemat prin voia lui Dumnezeu să fie apostol al lui Isus Hristos” (1 Cor. 1:1). Sau, fără a menționa chemarea sa, el se autointitulează „un apostol al lui Isus Hristos prin voia (sau «porunca») lui Dumnezeu” (2 Cor. 1:1; Ef. 1:1; Col. 1:1; 1 Tim. 1:1; 2 Tim. 1:1). Totuși, aici, la începutul Epistolei către galateni, el stăruie asupra descrierii sale. El face o afirmație categorică asupra faptului că apostolia sa nu este nicidecum umană, ci în mod esențial divină. Literal, el spune că este apostol „nu de la oameni, nici printr-un om”. Adică el nu a fost numit de un grup de oameni, de cei doisprezece, sau de biserica din Ierusalim, sau de biserica din Antiohia, așa cum, de pildă, Sanhedrinul iudaic numea apostoli, delegați oficial, desemnați să călătorească și să vorbească în numele lui. Pavel însuși (pe când era Saul din Tars) a fost unul dintre aceștia, după cum reiese din Fapte 9:1, 2. Dar el nu fusese numit în apostolia creștină de niciun grup de oameni. Mai mult chiar, mandatul divin al apostoliei sale nu i-a fost transmis printr-un intermediar uman, ca Barnaba, sau Anania, sau oricare altul. Pavel susținea că oamenii nu au nimic de-a face cu acest lucru. Mandatul său apostolic nu a fost nici direct, nici indirect legat de oameni, el a fost în întregime divin.

A fost, conform cuvintelor lui, *prin Isus Hristos și prin Dumnezeu Tatăl, care L-a înviat din morți*. Este folosită doar o singură prepoziție: „*prin Isus Hristos și Dumnezeu Tatăl*”. Dar contrastul cu expresiile „*printr-un om*” și „*de la oameni*” sugerează că mandatul apostolic al lui Pavel a venit nu de la oameni, ci de la Dumnezeu Tatăl; nu printr-un om, ci prin Isus Hristos (implicația fiind că Isus Hristos nu este doar un om). Noi știm de altundeva că a fost chiar așa. Dumnezeu Tatăl l-a ales pe Pavel să fie apostol (chemarea sa a fost „*prin voia lui Dumnezeu*”) și l-a numit în această slujbă prin Isus Hristos, pe care El L-a înviat din morți. Chiar Domnul cel înviat l-a împuternicit pe el pe drumul Damascului, iar Pavel se referă de câteva ori la această viziune a lui Hristos cel înviat, ca la o condiție esențială a apostoliei sale (vezi 1 Cor. 9:1; 15:8, 9).

De ce și-a afirmat și apărât Pavel în acest fel apostolia? A fost el pur și simplu un fanfaron, umflat de mândrie personală? Nu. A făcut-o pentru că era în joc chiar Evanghelia pe care o predica el. Dacă Pavel nu ar fi fost apostol al lui Isus Hristos, atunci oamenii ar fi putut să respingă Evanghelia lui și, fără îndoială, ar fi făcut acest lucru. Dar el nu

putea admite asta. Deoarece Pavel comunica mesajul lui Hristos, având autoritate din partea lui Hristos. El își apăra autoritatea apostolică cu scopul de a apăra mesajul său.

Această autoritate specială, divină, a apostolului Pavel, este suficientă în sine pentru a discredita și combate câteva concepții moderne despre Noul Testament. Două dintre ele sunt menționate mai jos.

a. Concepția radicală

Opinia teologilor moderni radicali poate fi formulată astfel: apostolii au fost pur și simplu niște martori ai lui Isus Hristos din primul secol. Noi, pe de altă parte, suntem martori ai Lui din secolul XX, iar mărturia noastră este tot atât de bună ca și a lor, dacă nu cumva mai bună. Așa că, atunci când ajung la pasaje care nu le sunt pe plac din epistolele lui Pavel, ei spun: „Ei bine, asta este părerea lui Pavel, părerea mea este alta.” Ei vorbesc ca și când ar fi apostoli ai lui Isus Hristos și ar avea aceeași autoritate ca și Pavel în a decide și a afirma ceea ce este drept și adevărat. Iată un citat dintr-un teolog radical contemporan: „Sfântul Pavel și Sfântul Ioan – scrie el – au fost oameni cu aceleași patimi ca și noi. Oricât de mare a fost inspirația lor, ... fiind oameni, inspirația lor nu a fost uniformă ... deoarece inspirația lor a fost însoțită de acel grad de psiho-patologie comun tuturor oamenilor. Ei au avut coordonatele lor interne la care au trebuit să se raporteze, fără să fie conștienți de asta. Ceea ce ne spun ei nouă trebuie să aibă autenticitate în sine, ca muzica. Dacă nu este așa, trebuie să fim pregătiți să refuzăm lucrul respectiv. Să avem curajul de a fi de altă părere.”² Observați că ni se spune: „Putem să nu fim de acord” și aceasta din motive pur subiective. Putem să preferăm propriul gust în locul autorității apostolilor lui Hristos.

Un alt citat din profesorul C.H. Dodd, care a avut o mare contribuție la mișcarea teologică biblică, în Introducerea la comentariile sale asupra Epistolei către romani: „Eu cred că, uneori, Pavel greșește și am avut curajul să afirm acest lucru”³ Dar (eu cred că) nu putem avea libertatea să gândim sau să afirmăm așa ceva. Apostolii lui Isus Hristos au fost unici – unici în experiența lor cu Isus ca personalitate istorică, unici în

² Din capitolul intitulat „Psychological Objections” în H.A. Williams, *Objections to Christian Belief*, Constable, 1963, p. 55, 56.

³ C.H. Dodd, *The Epistle to the Romans*, Moffat New Testament Commentary, Hodder, 1932, p. XXXIV, XXXV.

viziunea lor asupra Domnului cel Înviat, unici în împuternicirea lor prin autoritatea lui Hristos și unici în inspirația lor prin Duhul lui Hristos. Noi nu putem considera opinia noastră ca fiind mai înaltă decât a lor și nici nu putem pretinde a avea o autoritate egală cu a lor. Și aceasta, deoarece opinia și autoritatea lor sunt ale lui Hristos. Dacă ne supunem autorității lui Hristos, trebuie să ne supunem și autorității lor. Așa după cum a spus El: „Cine vă primește pe voi Mă primește pe Mine” (Mt. 10:14; Ioan 13:20).

b. Concepția romano-catolică

Romano-catolicii spun că Biserica a scris Biblia, deoarece autorii Bibliei au fost membrii Bisericii. În consecință, Biserica este superioară Bibliei și are autoritate nu numai să o interpreteze, ci și să o comenteze. Dar este eronat să afirmăm că Biserica a scris Biblia. Apostolii, autori ai Noului Testament, au fost apostoli ai lui Hristos, și nu ai Bisericii și ei au scris scrisorile lor ca apostoli ai lui Hristos, nu ai Bisericii. Pavel nu-și începe această epistolă: „Pavel, apostol al Bisericii, împuternicit de Biserică să vă scriu vouă, galatenilor.” Dimpotrivă, el nu uită să precizeze că împuternicirea sa și mesajul său veneau de la Dumnezeu. Ele nu erau de la un om sau de la un grup de oameni, cum ar fi biserica. Vezi, de asemenea, versetele 11 și 12.

Prin urmare, concepția biblică este că apostolii își primesc autoritatea de la Dumnezeu, prin Isus Hristos. Autoritatea apostolică este autoritate divină. Nu este nici umană, nici ecleziastică. Și deoarece este divină, trebuie să ne supunem ei.

Ne îndreptăm acum atenția de la credibilitatea lui Pavel ca autor, la scopul său în scriere; de la autoritatea sa, la Evanghelia sa.

2. Evanghelia lui Pavel (v. 3, 4)

Har vouă și pace de la Dumnezeu Tatăl și de la Domnul nostru Isus Hristos... Pavel le trimite galatenilor un mesaj de har și pace, ca în toate epistolele sale. Dar aceștia nu sunt termeni formali sau fără interes. Deși „har” și „pace” sunt cuvinte comune, ele sunt pline de substanță teologică. De fapt, ele sintetizează Evanghelia mântuirii vestită de Pavel. Natura mântuirii este pacea sau împăcarea – pacea cu Dumnezeu, pacea cu oamenii, pacea launtrică. Sursa mântuirii este harul, favoarea gratuită

a lui Dumnezeu, indiferent de meritele și faptele umane, bunătatea și iubirea Sa față de cel ce nu merită acest lucru. Acestea, pacea și harul, se revarsă împreună de la Tatăl și de la Fiul.

Pavel trece imediat la marele eveniment istoric în care Dumnezeu Și-a manifestat harul Său și din care rezultă pacea Sa, respectiv moartea lui Hristos pe cruce. Versetul 4: ... *care s-a dat pe Sine Însuși pentru păcatele noastre, ca să ne smulgă din acest veac rău, după voia Dumnezeului nostru și Tatăl*. Deși Pavel declarase că Dumnezeu Tatăl L-a înviat pe Hristos din morți (v. 1), el scrie acum că, dându-Se pe Sine Însuși morții pe cruce, El ne mântuiește.

a. Hristos a murit pentru păcatele noastre

Caracterul morții Sale este indicat în expresia „care S-a dat pe Sine Însuși pentru păcatele noastre”. *New English Bible* traduce astfel: „care S-a sacrificat pe Sine Însuși pentru păcatele noastre”. Moartea lui Isus Hristos nu a fost în primul rând o afișare a dragostei, nici un exemplu de eroism, ci un sacrificiu pentru păcate. Desigur, folosirea, în unele dintre cele mai bune manuscrise, a prepoziției *peri* în expresia „pentru păcatele noastre”, poate fi un ecou al expresiei folosite în Vechiul Testament pentru jertfele pentru păcat.⁴ Noul Testament ne învață că moartea lui Hristos a fost jertfa pentru păcat, sacrificiu unic prin care păcatele noastre pot fi iertate și înlăturate. Acest mare adevăr nu este explicat aici, dar mai târziu în epistolă (3:13) ni se spune că, de fapt, Hristos a devenit „blestem pentru noi”. El a purtat în persoana Sa neprihănită blestemul și pedeapsa pe care le atrăgeau păcatele noastre.

Martin Luther descrie aceste cuvinte ca fiind „trăsnete din cer împotriva oricărei neprihăniri”⁵, adică a oricărei auto-neprihăniri. Odată ce am văzut că Hristos „S-a dat pe Sine Însuși pentru păcatele noastre”, ne-am dat seama că suntem păcătoși incapabili să ne mântuim singuri și am renunțat să ne încredem în noi înșine pentru neprihănirea noastră.

b. Hristos a murit pentru a ne salva din veacul acesta

Dacă natura morții lui Hristos pe cruce a fost „pentru păcatele noastre”, obiectul ei a fost „să ne smulgă din acest veac al răutății” (v. 4, *NEB*).

⁴ *LXX peri hamartias*, de exemplu: Lev. 5:11 și Num. 8:8, cf. Rom. 8:3 și 1 Pet. 3:18, unde prepoziția este din nou *peri*.

⁵ Luther, p. 47.